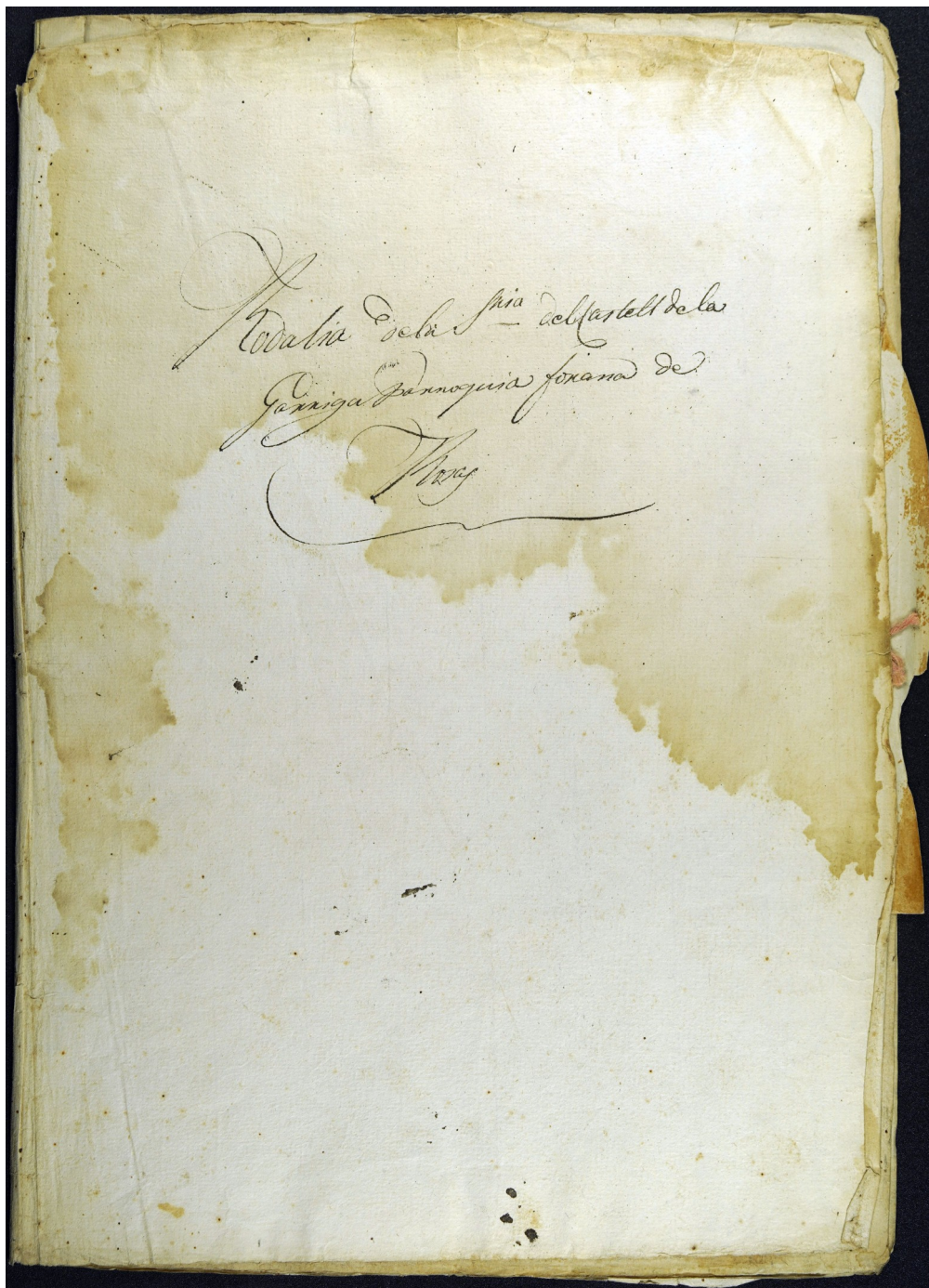

El document del mes d'octubre de 2023 de l'AMR

Els barons del terme i castell de la Garriga

Regidors, però també barons

Dades arxivístiques

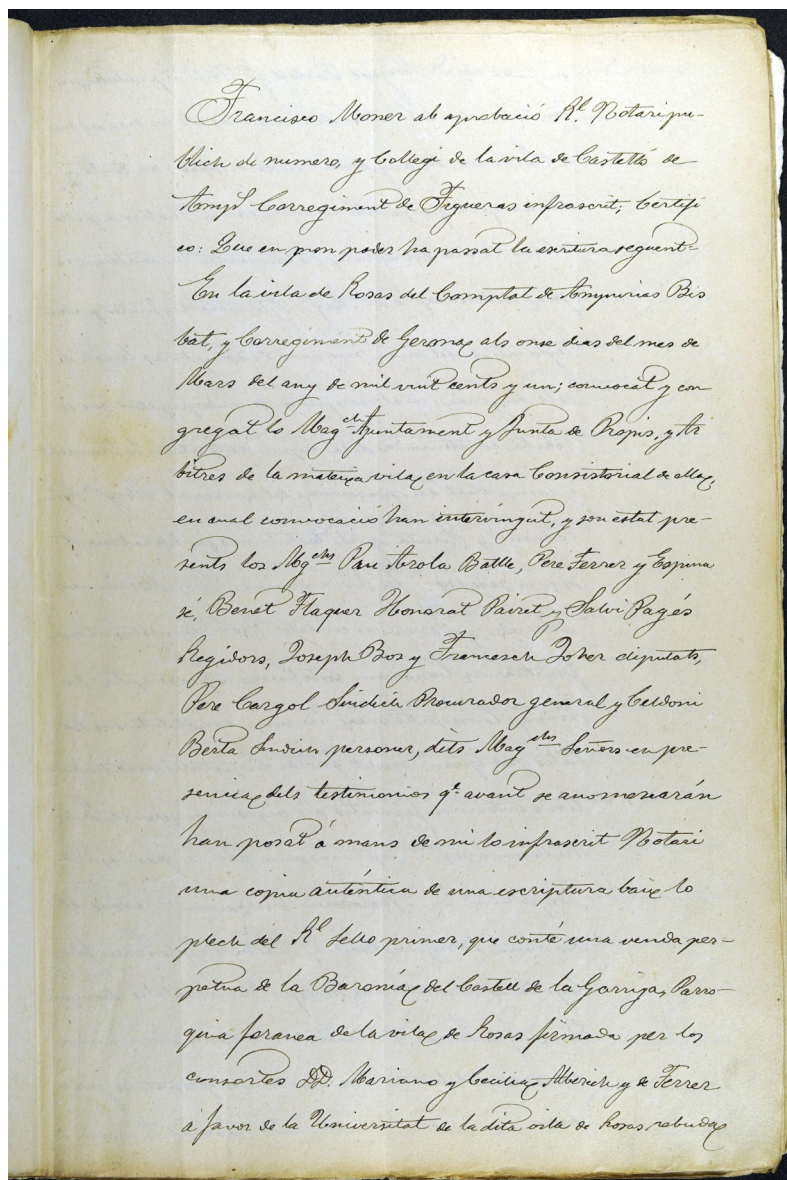
AMR 1.1. Fons Ajuntament de Roses. 2.1.2.3. Escripura de la venda perpètua de la baronia del Castell de la Garriga, parròquia forana de la vila de Roses, per part de Marià Alberich i Cecília de Ferrer a favor de la Universitat de Roses, de 2 de setembre de 1685, protocolitzada pel notari Miquel Pastell. Còpia certificada de 20 de juliol de 1816 per part del notari Francesc Moner, de Castelló d'Empúries. Català i llatí.

Història arxivística

A l'Arxiu Municipal es conserva una carpeta identificada a la seva caràtula com a "Escrituras Garriga", que conté diversa documentació antiga de l'ajuntament. Entre aquests documents n'hi ha de relacionats amb la gestió de la baronia de la Garriga, propietat del municipi des de l'any 1685. La resta de documents relatius a altres afers s'hi deurién afegir a posteriori. Des de finals del segle XVII i fins al segle XIX els cònsols de la universitat, primer, i els regidors de l'ajuntament, després, segons el moment històric, van rebre i produir documentació per a la gestió d'aquest patrimoni baronal. Tanmateix, pocs d'aquests documents – com de la resta del fons de l'ajuntament anterior a la dècada de 1850 – han arribat fins als nostres dies.

Contingut

A l'Arxiu Municipal es conserva la còpia de l'escriptura de la venda perpètua de la baronia del Castell de la Garriga a favor de la Universitat de la vila de Roses el 1685, emesa el 20 de juliol de 1816 pel notari castellaní Francesc Moner. Segurament, l'escriptura rebuda al segle XVII es deuria perdre durant la Guerra del Francès perquè poc abans del conflicte, el 1801, l'Ajuntament semblava que encara la conservava atès que la van entregar al notari de torn per obtenir-ne una altra còpia.

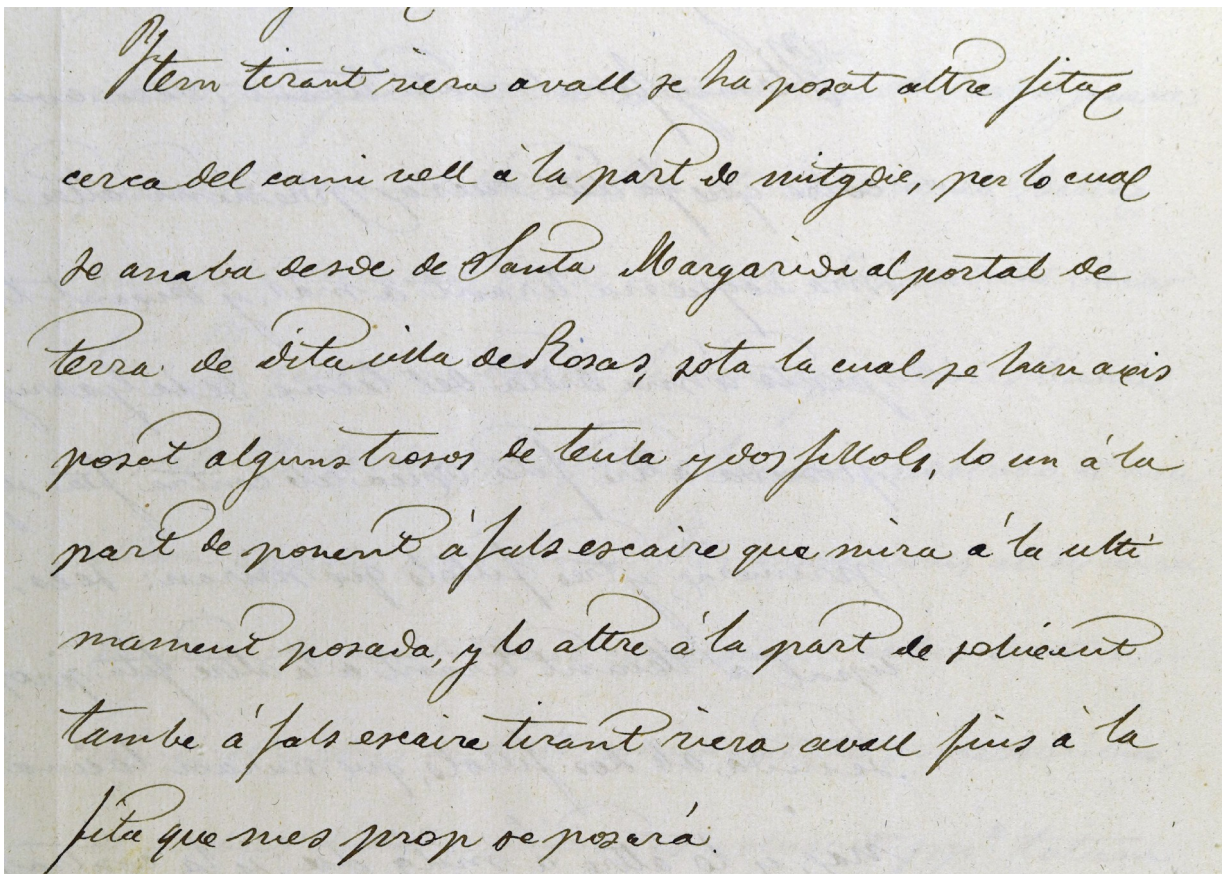

Primera pàgina de l'escriptura

Marià Alberich i Cecília de Ferrer van vendre perpetuament la baronia del Castell de la Garriga, parròquia forana de la vila de Roses, a la universitat de Roses el 2 de setembre de 1685. L'escriptura va ser protocolitzada pel notari Miquel Pastell a la notaria d'en Mallèn de Castelló d'Empúries. En aquells moments el govern de la universitat estava format pel cònsol primer Miquel Castelló Capdaigua; els cònsols Onofre Sastre, Josep Coll i Pere Marès Pedró; i el síndic Josep Berta de Penida.

La compra es va tancar per 4.450 lliures, una bona suma de diners, tot i que el municipi estava ben endeutat. És per aquest motiu que els cònsols van imposar noves càrregues als rosincs: van vendre les herbes del terme i varen imposar mitja dobla per cada barcada de sardinals, que volia igualar la càrrega impositiva de tots els components de la universitat rosinca, tant per a la gent del camp, com per a la gent del mar.

El document de la compravenda conté la rodalia, o delimitació, de la senyoria del castell de la Garriga, parròquia forana de Roses. Consta que aquesta es va fer el primer de setembre de 1685 per part de Marià Alberich, corredor d'orella de la ciutat de Barcelona, marit i usufructuari dels béns dotals de la seva esposa, encara viva, Cecília de Ferrer, hereva de Vicenç de Ferrer, el seu pare. Ella era la propietària dels castells, lloc i terme de la Garriga i de Bufalaranya –al document, Bufaganyes– de la parròquia forana de Roses. L'acte va comptar amb la presència de Rafel Turró, pagès propietari de la vila de Roses, i Ramon Castanyer, pagès habitant del mas Morell, del terme de la Garriga, nomenats pels venedors per representar-los. Per part de la universitat hi van assistir Miquel Castelló Capdaigua, cònsol primer; Josep Berta, síndic; Pere Marès Pedró, Onofre Sastre i Josep Coll, del consell de la universitat de Roses. Tots plegats van fer el reconeixement de la divisió dels termes, d'acord amb el que consta a l'acte de nova reconeixença i investidura feudal dels Alberich Ferrer en poder del notari Francesc Daguí, de Barcelona, datat el 4 de juny de 1685.

Detall d'un fragment de la rodalia del terme

Finalment cal destacar que en el document hi ha enganxat un sobre amb el remitent "Buenaventura Solanllonch (Gerona)", guardià del magatzem d'efectes estancats de la delegació d'Hisenda a la ciutat de Girona, amb el matasegells datat el 13 de febrer de 1888. Ben bé no se sap del cert què hi fa aquest sobre enganxat? Una incògnita que caldrà resoldre per part dels historiadors.

Context

La Guerra dels Segadors (1640-1659) va marcar un abans i un després per a Roses. L'expulsió dels rosincs de la vila vella als inicis del conflicte bèl·lic i la refundació de la universitat el 1664 van suposar un període difícil i convuls per als veïns i les finances municipals, marcat sobretot per l'endeutament públic del municipi. Tot i això, en aquest període Roses va fer front a diversos projectes i inversions com la compra de Nofeu, la compra d'un nou retaule major per a l'església parroquial o, com destaquem, la compra de la Garriga. A banda, també hem de tenir en compte la lluita constant de la universitat per mantenir els límits terminals i de les pesqueres previs a la guerra. En aquest sentit, en el marc de la lluita aferrissada amb Cadaqués pels límits de terme, es va aconseguir mantenir la delimitació històrica del terme fins a la Punta de la Figuera d'acord amb la resolució i mediació del comte d'Empúries.

A nivell administratiu cal destacar la figura del notari Miquel Pastell. Des de la refundació de la universitat l'any 1664 consta en diversos actes com a fedetari o secretari del govern municipal. I, com no podia ser d'una altra manera, també va actuar com a fedetari en la compra del terme i castell de la Garriga el 1685.

D'altra banda, cal contextualitzar que la còpia de la venda forma part d'un procediment més extens que va tramitar l'Ajuntament de Roses a finals de la dècada de 1830 per a la venda de les propietats municipals de l'antic terme de la Garriga per aconseguir liquiditat. En un moment convuls marcat per les lluites del primer terç del segle XIX i la migrada economia del consistori local després de la Guerra del Francès i de la primera carlinada (1833-1840), els regidors van creure oportú alienar aquestes propietats per solucionar els problemes econòmics municipals.

Més informació

AADD. *A la frontera de l'imperi. Guerra i societat a Roses, 1773-1833*. Roses: Ajuntament de Roses. Roses Publicacions Municipals. 2009.

Gifre i Ribas, Pere. «[Universitats endeutades i fiscalitat comunitària. Les universitats del comtat d'Empúries, 1659-1705](#)». Recerques: història, economia, cultura, 1995, Núm. 33, p. 53-75.